

Qwiel Maltin

Minn fuq dak li qrajt u smajt fuq kittieba jew aħjar fuq il-Bennejja ta' Işıenna, gieħ għalihom infushom, għalina u għal art twelidna, għaddha minn moħħi kemm tassew missirijietna, habbew mhux biss lilhom infushom u 'l uliedhom, imma wkoll l-ulied ulied uliedhom — lilna u 'l ta' warajna, billi dawn ix-xjuħi tagħna, b'wirt, ħallewlna l-aqwa ġid — it-tagħlim maħlub mit-tigrib tagħiġi tagħiġhom bit-tifſila ta' Qwiel.

Xinhuma dawn il-qwiel? Il-qwiel, bħalma ġa tennejna, m'humieħ ħaż-żo kien għasir il-għerf, magħsur mit-tiġrib tax-xjuħi tagħna.

Min jista' qatt iġib quddiem għajnejh kemm u kemm għarrbu u ġgħarrbu x-xjuħi tagħna sa ma tgħallmu? Minn kemm ksir il-ġħonq, dwejjaq u niket għaddew minnu minħabba li kienu għadhom ma tgħallimux, kienu għadhom dgħajfin, għajnejhom magħluqa?!!... Imsieken!

Imsieken, xejn ma kienu bħax-xjuħi ta' daż-żmien! Dari ma kenux għadhom mgħallmin bizzejjed u kienu ta' sikwit jiġi għarrbu u jiġi għarrfu u l-lum, ix-xjuħi tagħna, b'danakollu għal-kemm mgħallmin minn fuq dahar ix-xjuħi il-qodma, qeqħidin jiġi għarrbu u jiġi għarrfu wisq iż-żejjed, anzi f'kull waqt, għaliex dawn, illum b'għajnejhom mistuħha laħqu rmew rwieħhom f'idejn il-ħakma tan-natura tagħna, minnha nfisha ħażina. Dawn jistgħu jisseqħu għomni minn dawk li ma jridux jaraw u torox li ma jridux jisimgħu. Bħal dawn ikun ħaqqhom tassew jiġi għarrbu, jiġi għarrfu, jitnikktu; b'hekk biss x-aktarx jiftħu għajnejhom, widnejhom, moħħom u jiftakru f'dak li għallmuna bużnannietna — il-Qwiel.

Tistħi tgħidu! Mur ġib 'il missirijietna, lil Anton Manwel Caruana, lil Vassalli, lil Richard Taylor, lil Ferris, lil Muscat Azzopardi, lil qrabati mejtin Mifsud Bonnici fosthom l-ġħażiż missieri Ġanni, u kemm u kemm oħrajn, wara kemm taħbi u tħabbil il-moħħi biex jibnulna Işıenna sabiex biex inkunu nistgħu nogħilew 'il fuq, fil-ġieħ u l-kobor li jista' jkollu ġens, imbagħid jaraw illum minn dawn il-ġħom, it-torox, li jistmellu Işıenhom!... Jien jidħirli min jistmell Işıenu, jistmell 'l ommu, 'il missieru, lill-Maltin u 'l Għawdxin ħutu, lill-art twelidu!

Tistħi tgħid! Jekk aħna ngħarr Xu fuq il-biċċa l-kbira tannies, malajr ninteb fu li donnu kulħadd iħalli s-sħiħi għar-riħ; donnu kulħadd ifittek jagħlaq għajnejh biex taparsi jimxi mal-qawl: “*għajn ma tara qalb ma tuġġa'*”; mur fehemhom x-iridu jgħidu sewwa x-xjuħi tagħna b'dan il-qawl!... U tarġa'

tgħid, kieku biss jaħbtu sejrin jifhmuk, malajr tarahom jitbiss-mulek u juruk li huma jorbtu biss fuq ħilithom u fuq ħażunithom! ... imbagħad, jekk qatt jiftillek twissihom bil-qawl: *għal kull ġħatba hemm mannaritha jew dak l-ieħor: min jogħla żżejjed aktar jieħu sabta kbira, wieħed jibqa' żgur li din il-għamlha ta'* torox dejjem jispiċċaw biex jibagħtuk issaqqi l-ħass.

Ma nkunux imferfxin; biex naslu żgur naħsbuha darba tnejn u iżjed ukoll. “*Qis mitt darba u aqta' darba*” għax inkella, jekk narraw b'moħħina ibati ġisimna, ibatu uliedna u ulied uliedna. Naħdmu, id f'id, u mqar ukoll qajl qajl, għandna naslu; imma nfittxu dejjem, nimxu ‘l quddiem bla tgħawwig u b'wiċċna minn quddiem, bla biża’; niftakru li kull *min jekkol b'ixdq tnejn fl-aħħar jisga u jibqa' b'xejn!*... *Bil-kelma t-taċċa sa l-far joħroġ mit-toqba;* mela ingħallmu, niftħu l-ghajnejn, nuru lill-egħidewwa l-qerq tagħiġi, imma nfittxu li ma nagħim lu ‘l-ħadd inqas biss l-iċċen ġisara għaliex *min jagħmel bixkilla jagħmel qartalla u ta' min jifhem sewwa wkoll dak il-qawl l-ieħor: kull min imqar jixtieq ġisara l-ġaru dejjem għietu f'daru.*

Infittxu dejjem nagħimlu l-ġid lil għajrha: *Kif nagħimlu ma' l-oħra jaġħim magħna.* Ngħallmu ‘l minn ma jaafx, bis-sabar kollu ngħinu lil ġutna, *ngħinu lilna nfusna u Alla jgħinna;* niftakru, jekk norqdu ma naqbdux ħut; ma jkollniex kittieba u qabbiela ta' isem li qatt ma jmut bħalma għandna l-lum, moħħ wieħed, qalb waħda, ruħi waħda.

Sa nsemmi dik li għal ħafna hi l-aqwa anzi l-egħżeż—*il-flus!* Il-flus huma meħtieġa tassew; imma hemm min hu aqwa minnhom ukoll — *il-ħbieb!* *Aħjar ħabib fis-suq minn mitt skud fis-senduq.* Dan hu l-ikbar wirt li hallewlna x-xjuu tagħiġna. Il-ħbieb tal-Malti jeħtieg jiksbu ħbieb oħra, għax bil-ħbieb irridu ngħaddu ‘l quddiem fil-mixi tagħiġna; mill-egħidewwa xkiel biss tistenna! Niftakru wkoll li l-ħbieb m'humiex ħabba gods! Min isib ħabib, imqar wieħed biss, ikollu biex tassew jifra li u b'għajnejn mistuha jrid ukoll joqgħiex li ma jmurx, imħabba f'oħra jaġħi li għadhom il-bgħid minnu, jitilqu jtir biex jaqbad x'aktarx l-oħra. *Aħjar għasfur f'idek minn tlieta fl-ajru.*

Ingħiożzu dawn il-ħbieb tagħiġna; illum, nafu sewwa li dawn, għalina, huma ta' siwi kbir għal ġieħ il-sienna u art twelidna; biex ingħiożzuhom tassew meħtieġ qabel xejn, jibqa' bejnietna, infittxu kemm jista' jkun *ma ndardrx il-ġħajnejn li rridu nixorbu minnha b'xi kliem li jwaggħa', li jnigżeż, b'xi kliem żejjed: Kieku l-kliem kien ġawhar is-skiet aħjar minnu,* minn dejjem għallmu l-ghorrief. Xi kliem... inqas biss fis-skiet ta' kamartna, ma għandu jingħad, għax jasal u jasal żgur. Niftakru *l-ajru għandu għajnejn u l-ħajt widnu!* Ma naċċaww irwieħna malajr malajr, għaliex mhux kull ma jidher tajjeb hu sewwa; *mhux kull ma*

jlegg deheb. Iżda aħna li bil-ġħajjnuna t'Alla, qbadna t-triq it-tajba għal-gieh ħutna l-Maltin u l-Għawdexin, għall-ġieh ta' Art twelidna, ma għandniex għalfejn nibżgħu, għalfejn naqtgħu qalbna. Alla jgħinna. Meta għandna 'l-*Alla għandna kollox.*

Il-palma u l-kuruna tar-rand qegħidin f'tarf il-quċċata tal-ġħolja! Imħarbt t-trieq u mwaqqfa sewwa t-telgħia; ftit tal-heġġa, inqanqlu l-ħila; wasalna aktar minn nofsha; ma ndawrux wiċċena lura; jekk jaħbat jonqosna n-nifs, inserrħu; imma qatt ma nerħu, inqas biss xiber art milli sa issa ksibna b'kemm għaraq u taħbi; nerġġu għall-ħidma tagħħna! B'hekk inkunu qegħidin naqdu dmirna lejn ġensna, lejn Artna.